

EL PLA

Publicació del Pla de Mallorca

JULIOL 2021 | Núm. 11

DOSSIER

Festes d'estiu al Pla: tradició i modernitat



Redacció El Pla. - Segui la recerca d'identitat col·lectiva, el desig de teixir xarxes veïnals, l'alliberament festiu, o la veneració religiosa a un patró o patrona, els pobles del Pla bullen cada estiu de festes tradicionals i neofestes. Malgrat la difícil situació, joves i grans cerquen fórmules per no perdre la tradició i crear-ne de noves al voltant de les festes d'estiu dels pobles de la comarca. Dossier a pàgs. 3 - 16.

Rafel Ginard i les festes tradicionals



Andreu Ramis i Miquel Sbert. - L'avinentesa de la presentació del volum corresponent a l'estiu del Calendari Folklòric de Mallorca de Rafel Ginard Bauçà, ens permet observar i reflexionar sobre com eren les manifestacions festives a mitjan segle XX. Pàg. 3.

Les neofestes al Pla



Redacció El Pla. - "La relació entre els pobles del Pla es plasma a les neofestes". Així ho afirma Marcel Pich, antropòleg i autor del llibre "Les neofestes a Mallorca. Parlem amb els seus protagonistes per entendre un poc més aquest fenomen. Pàg. 7.

"Les festes que perviuen són les que s'adapten als canvis socials"

Redacció El Pla. - Parlem amb Gabriel Mayol, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Montuïri i estudiós de tradicions tan arrelades com el ball dels cossiers i els dimonis. Pàg. 12.



Dones cossieres: reivindicació de justícia

Redacció El Pla. - Per analitzar aquesta lluita xerram amb una de les seves promotores, Apol·lònia Miralles. Pàg. 15.

Esperit jove, esperit de festa

Sebastià Vicens. - L'antropòleg llubiner fa una ressenya de l'exposició organitzada enguany per les festes. Pàg. 14.

Apunts del Pla: Ullastres, jugadors i el dia s'allarga

Climent Picornell. - Una nova postal de la Mallorca interior. Pàg. 21.

ALGAIDA - ARIANY - COSTITX - LLORET DE VISTALEGRE - LLUBÍ - MARIA
DE LA SALUT - MONTUÏRI - PETRA - PORRERES - SANTA EUGÈNIA -
SANT JOAN - SENCELLES - SINEU - VILAFRANCA DE BONANY



PLA DE MALLORCA XXI

El Pla

Publicació periòdica
del Pla de Mallorca

Núm. 11- JULIOL 2021

Edita:

Associació Pla de Mallorca XXI



PLA DE MALLORCA XXI

info@plademallorcaxxi.com
www.plademallorcaxxi.com

Part de les informacions
recollides a El Pla són
generosament facilitades
pels següent mitjans de
comunicació local:

- Es Saig (Algaida)
- Titoieta Radio (Algaida)
- Fent carrerany (Maria)
- Bona Pau (Montuïri)
- Serra Mamerra (Petra)
- Llum d'oli (Porreres)
- Butlletí digital Porreres
- Mel i Sucre (Sant Joan)
- Sa Sella (Sencelles)
- Dínola (Sineu)
- Sa Plaça (Sa Pobla)

Redacció El Pla: Juanjo Suárez i
Maria Reyero

Consell assessor: Climent
Picornell i Jaume Garau

Col·laboradors a aquest número:
Andreu Ramis, Miquel Sbert, Marcel
Pich, Sebastià Vicens, Margalida
Garí, Pere Marc Arrom, Pere Josep
Bauçà, Aina Serení, Apol·lònia
Miralles, Gabriel Mayol i Climent
Picornell.

Fotos: mitjans de comunicació
locals, xarxes socials dels
ajuntaments, cedides per les
persones entrevistades.

*El Pla és un diari informatiu
independent i plural que
defensa la llibertat d'expressió.
Les opinions expressades a les
seves pàgines no són assumides
necessàriament per la
publicació, sinó que pertanyen
als seus autors i autòres, que en
són responsables.*

Editorial

“La festa és un mirall inconscient de la vida”

Gabriel Janer Manila

Encetam aquest número d'El Pla amb aquestes de paraules de Gabriel Janer Manila, que recullen els llubiners Miquel Castell i Sebastià Vicens en la presentació que varen fer en ocasió de les XX edicions de la festa d'Es Motoret (trobareu més informació sobre aquesta neofesta a l'interior de la revista).

“Aquestes paraules de Janer Manila posen de manifest la importància que tenen per a qualsevol poble les festes populars. La metàfora del mirall permet reconèixer fàcilment el doble valor de la festa, que per una banda és un reflex de la realitat sociocultural d'una comunitat, i per l'altra, és una font de projecció d'identitat que els membres d'aquesta mateixa comunitat reconeixen i reivindiquen com a pròpia”, expliquen Castell i Vicens. Des d'El Pla hem volgut guaitar aquest mirall per veure què ens mostra.

Sigui la recerca d'identitat col·lectiva, el desig de teixir xarxes veïnals, l'alliberament festiu, o la veneració religiosa a un patró o patrona, els pobles del Pla bullen cada estiu de festes tradicionals i neofestes. Fins que va arribar una pandèmia que no entén de dimonis i cossiers, de mobilettes i clovelles, de sopars a la fresca i verbenes... i ho va aturar tot.

Malgrat la difícil situació, joves i grans cerquen fórmules per no perdre la tradició i crear-ne de noves al voltant de les festes d'estiu dels pobles de la comarca.

Que comenci la festa!





Dossier

FESTES D'ESTIU

Article

Rafel Ginard i les festes d'estiu al Pla de Mallorca

Andreu Ramis Puig-gròs i Miquel Sbert i Garau

L'avinentesa de la presentació del volum corresponent a l'estiu del Calendari Folklòric de Mallorca de Rafel Ginard Bauçà, ens permet observar i reflexionar sobre com eren les manifestacions festives a mitjan segle xx i ens dona peu a constatar com ha canviat el nostre entorn social més proper a l'hora d'afrontar el punt i apart lúdic estival. Això fins al 2019; a hores d'ara, sota l'assot pandèmic, són figues d'un altre paner...

D'antuvi, remarcar el concepte de festa que maneja Rafel Ginard: Les festes populars de Mallorca totes eren fetes amb un mateix motlo. Completes, rodells, coets, dimonis, corregudes al cós amb joies de pollastres, conills, ensaïmades i altres coses pràctiques, pal ensabonat, ball de pagès utilitzant els bancs de la parròquia. Ara hi posen corregudes de bicicletes, futbols, berbenes. Una definició descriptiva que ens situa setanta anys enrere, que ens obre una finestra llunyana en el temps, però evocadora de sensacions; una convidada al retrobament de la memòria col·lectiva.

Quant al tractament i als continguts relacionats amb les festes populars de la comarca n'apuntarem, a tall indicatiu, només alguns brins de la gavella que recopila el folklorista. Lògicament, el Calendari Folklòric d'estiu en va mesell de festes: repassa gairebé totes les de l'illa i, per descomptat, les dels



Festes de Sant Bartomeu a Montuïri.
Il·lustració: Volum II Calendari Folklòric de Mallorca. Estiu.

catorze municipis que a hores d'ara integren la comarca del Pla amb els respectius llogarets. L'estructura de l'obra es desplega, mes a mes, en els dies assenyalats del santoral, amb l'afegitó, no gens marginal, d'un grapat de quadres explicatius que incorporen descripcions de les mateixes festes, els balls de pagès, els instruments musicals, els siurells, els foguerons i el culte al foc, les corregudes, els gelaters, les fruites d'estiu, etc., etc. Tot superposat a l'activitat pròpia de l'estació i que donava sentit a la celebració ociosa, acabades les collites: temps de batre, ametles i ametlers, figues i figueres, exàmens, missatges, etc.

Obre el calendari festiu estival sant Joan, que no ostenta patronatge a cap localitat del Pla,



Caparrots de Porreres.



Santa Praxedis a Petra.

Il·lustracions: Volum II Calendari Folklòric de Mallorca. Estiu.

però molt celebrat per les creences (supersticions, si tant es vol) associades a la celebració equinoccial: el sol com balla, l'aigua dels set pous, els clavellers de set colors, la fava escellada, la carxofa florida, les herbes remeieres, canyes verdes i murtra... I el tanca, dia 8 de setembre, la Mare de Déu de les renyines o dels missatges amb tot de tradicions, goigs, costums (Costitx i Maria).

Llavors ve el rosari festiu. Amb les acaballes del juny, Per sant Pere, enrevolten la figuera, patró de Petra i de Sencelles, però no és objecte de festes populars. Per sant Cristòfol, patró de Biniali, encimbellat damunt el campanar, després d'haver deixat la seva poderosa petja dins el Porrassar d'Algaida, alguns pobles del Pla anaven a vorera de mar a prendre els banys (a Vilafranca l'hora adient era la sortida del sol). Confiaven en l'aigua de la mar per curar gorradura, picor, mal de la pell, ronya, etc.

El patronatge de la mare del Déu del Carme del llogaret de Ruberts passà per alt al franciscà i santa Margalida, encara que encén l'estiu, no ocupa l'agenda festiva dels pobles de l'interior. Altra cosa és la santa patrona de Petra: Per santa Pràxedis a Petra duien coves de pomes i al convent per la Mare de Déu dels Àngels. Per la Mare dels Àngels a Petra, campanines (de

test), siurells i pomes. Això era el típic. També hi havia vellanes i torrons.

I, amb sant Jaume, l'esclat de festa a Algaida: El dia de sant Jaume, els cossiers van a l'oferta. La "dama" va a cercar-los d'un a un i els acompanya tot ballant. Així mateix: El dia de sant Jaume, a Llubí, posaven, el capvespre, repicant, la bandera al campanar, anunci de la festa de sant Feliu. Això, més o manco ho feien per tots els pobles, vuit dies abans de "sa festa".

I floria l'agost, amb sant Feliu a Llubí i, dia 2, la Mare de Déu dels Àngels. Pocs dies després, sant Domingo a Llorito: El dia de la festa al matí "clàssiques xeremies". Refresc a l'Ajuntament. Corregudes al cós de Son Gelabert, al vespre, ball de pagès. Amollen "lobos".

I, sense solució de continuïtat, la Mare de Déu d'agost, juntament amb sant Jaume, l'altre clímax festiu. Festa grossa a Sineu i a Sencelles, tot i que Ginard se centra en descriure la de la vila de sor Francinaina Cirer: El dissabte passejaven un bou pel carrer, fermat amb cordes de davant i darrera, i era la bulla dels al·lots i el molestaven amb garrots i de tota manera. Llavors no volien bou perquè deien (i era ver) que era "rabiós". Així mateix el venien. [...] En haver-lo passejat, duien el bou a la plaça

davant la rectoria i feien un tancat de carros. Allà “toreaven” el bou. O sigui, li amollaven cans de bou, quatre o cinc, que el mossegaven i martiritzaven. [...] El vespre, tothom prenia aigua amb neu amb ensaïmada. Això no vol dir que el dia abans no en prenguessin. Si no hi hagués aigua amb neu, sobretot pels al·lots no seria estat festa. Vellaners i cacaueters.

El sendemà, sant Roc, a la festa s'hi afegia Porreres, en del dia en què s'acabà la pesta a aquest poble. I dia 24, sant Bartomeu: A Montuïri, els cossiers cerquen les joies per les corregudes de sant Bartomeu el dia de l'Assumpta. Per sant Bartomeu, 24 d'agost, i [per la] festa del Puig (Montuïri), tercera festa de Pasqua, encantaven les mateixes (la primera i la segona) a la troneta, sortida de la rectoria que mira als graons o lloc sagrat. El rotlo de ball se feia allà mateix, a l'ombra d'un auro. Hi havia moltes pretensions de ballar la primera, com per tot.

Dia 29, sant Joan Degollat: A Sant Joan, festa popular. Revetla, amb rodells, aigua amb neu, dimoni i ball amb fanals a la veneciana. [...] Per dinar hi havia un poc de gras: conill o gallina.

Més conill que gallina. Pels que volien fer més amb l'al·lota, hi havia la costum, pagant les despeses l'enamorat, que la música l'acompanyàs a missa i els dos obrers li duguessin, de part (en encàrrec) de l'enamorat, un present.

El darrer diumenge d'agost: Ariany. Festa del poble a la “Mare de Déu d'Atocha” (patrona de Madrid, la va dur al poble el marquès d'Ariany, Cotoner de Can Verí, Ciutat).

El Calendari Folklòric remarca el caràcter cíclic de les festes estivals i les rutines més o menys seculars que les caracteritzaven en aquella societat de mitjan segle xx, final d'una època (agrària) i començament d'una altra (la del desenvolupament turístic). Rituals i creences ancestrals en simbiosi, més o menys induïda pel poder, que marcaven un parèntesi catàrquic de la duresa dels treballs aspres del camp. Què en conservam? Com es desenvolupen les dinàmiques del canvi? Són preguntes aquestes que, juntament amb moltes d'altres, poden trobar algun indicatiu de resposta a l'obra, quasi acta notarial, folklòrica de Ginard. ●

Les neofestes

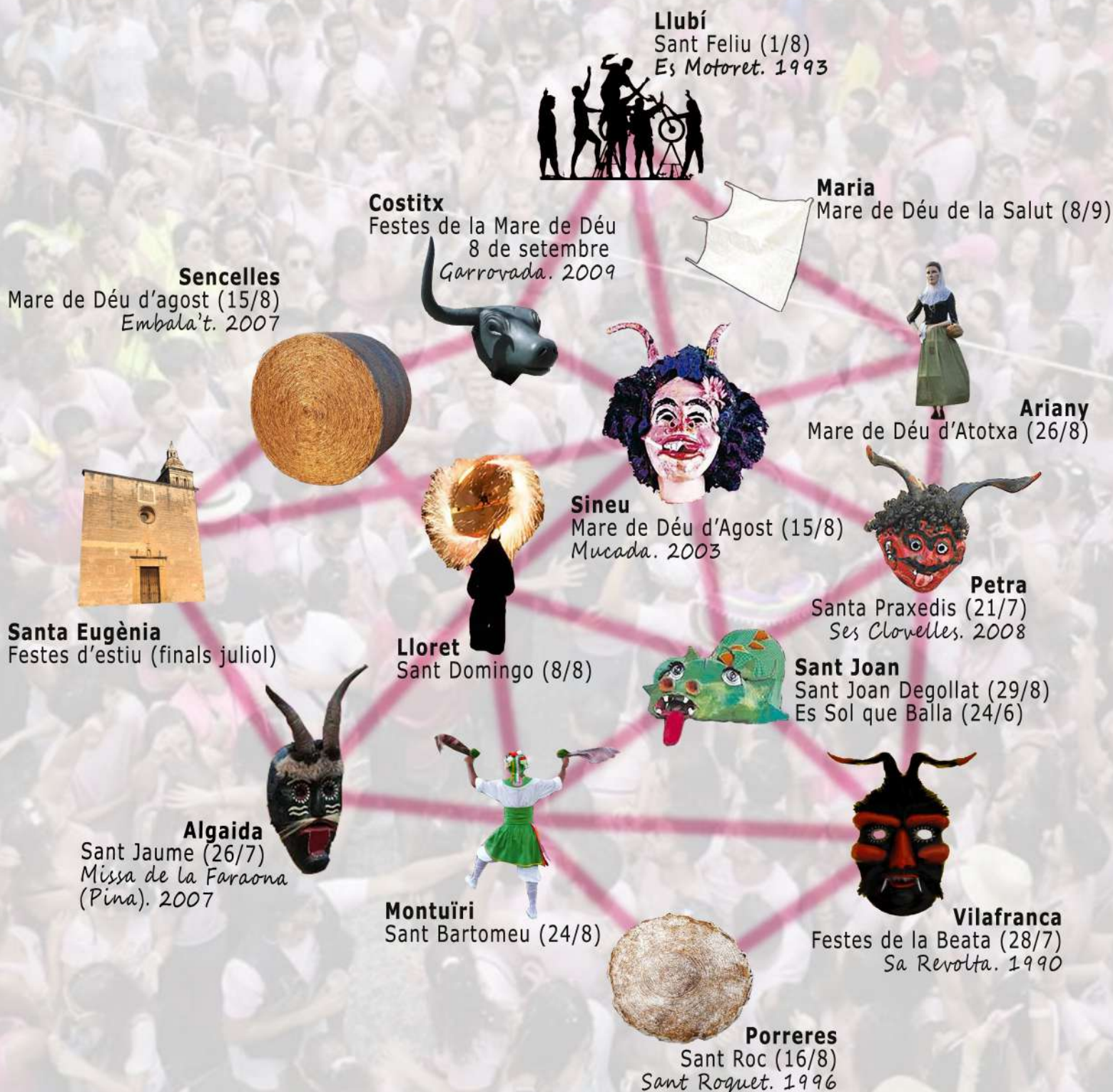
“La relació entre els pobles del Pla es plasma a les neofestes. Són un afegit més a tot un imaginari simbòlic i material que genera identitat comarcal. Recullen alguna cosa similar a l'essència”. Així ho afirma Marcel Pich, antropòleg i autor del llibre “Les neofestes a Mallorca. Gimcanes, senyeres, déus pagans i mobylettes”. Tot i que podem trobar aquestes celebracions a tota l'illa, des d'Esporles a Llucmajor o Palma, el Pla de Mallorca ha exercit en certa manera com a nucli irradiador d'aquestes iniciatives. Però, què són les neofestes?

Les neofestes, en essència, “són festes populars de tota la vida, però que com a fenomen recent incorporen trets estètics nous que les acosten a la idea de transgressió”, explica Pich. Per a comprendre perquè les neofestes s'han fet fortes al Pla, l'antropòleg en destaca tres característiques comunes com:

- En alguns pobles, les neofestes sorgeixen per necessitat, per la manca d'unes festes d'estiu que responguessin a les necessitats dels joves
- La connexió de la comarca amb la cultura popular, la tradició i la identitat. En aquest sentit, les neofestes haurien aparegut com a resposta a la deslocalització i la globalització.
- Les connexions materials i culturals del Pla: el paisatge, l'estètica i el passat. És a dir, una identitat i autoidentificació molt fortes que s'expressen amb aquestes iniciatives.

Tot plegat, amb les neofestes es conforma “un univers simbòlic ple d'intencionalitats que van des del desig d'anar a dinar a Es Cruce fins a penjar-se un bri d'alfabreguera a l'orella per Sant Bartomeu passant per les sonades festes de Quintos o la relació amb la terra i el seu aprofitament”. I, com no, el motoret de Llubí, les Clovelles de Petra, l'Embalat de Sencelles o la Mucada de Sineu com a part d'aquest entramat.

Ruta de les festes d'estiu al Pla de Mallorca



Experiències

Es Motoret LLUBÍ

Elements: mobilette, caixer senyor, pub 6 Kaires, mesclat (Palo i cassalla).

Amb motiu de les festes de Sant Feliu de Llubi, centenars de joves celebren la tradicional festa d'Es Motoret. Es tracta d'introduir una mobilette en marxa dins d'un pub (el 6 Kaires) totalment abarrotat de gent. Prèviament, un tambor i un flabiol que toquen un "jaleo" s'encarreguen d'anunciar la seva entrada.

Una vegada a l'interior, els veïns i participants de la festa envolten al conductor, el voltegen fins i tot arribant a llançar-lo des d'un altell cap avall, tot això acompanyat de cànctics centrats en la identitat del poble i cultura pròpia.

Els responsables de l'organització són els membres d'un grup de quintos que vetllen pel bon funcionament i protegeixen en tot moment la integritat física dels participants.

"És una paròdia de les festes de Sant Joan a Ciutadella", explica Sebastià Vicens, antropòleg llubiner i estudiós d'aquest fenomen festiu, "per això hi ha tants paral·lelismes: el jaleo, la moto com si fos un cavall, banderes, el caixer senyor, etc.". Aquesta influència es pot explicar per l'assistència massiva de llubiners i llubineres a les festes de l'illa veïna. Per Vicens aquesta és una neofesta en tota regla: "es tracta d'una celebració de recent creació, 1993, però que recupera elements tradicionals, impulsada per joves, amb molta espontaneïtat i molt d'alcohol de per mig".

Com va començar? Un llubiner que passava amb la seva moto per davant del pub 6 Kaires el dia de Sant Feliu, sentint que a dins sonava el jaleo menorquí, va decidir entrar. Ara, cada any esperen que el "caixer senyor" (elegit cada dos anys a un dinar anomenat "Aplec de Gorans, Goranots i Golafres), entri amb la seva Mobilette.

"Eren joves que havien començat a socialitzar-se en la postdictadura, cercaven alliberació i les festes patronals eren molt tradicionals i vinculades al calendari franquista i la religió catòlica". Tot i que



Foto: Última Hora



Es Motoret l'any 2020. Foto: Sebastià Vicens.

al principi va haver-hi resistència per part de la gent més gran a integrar Es Motoret a les festes patronals ("això és una cosa que fan els joves a un bar!") ara ja es pot dir que conviu la neofesta amb la versió més tradicional de les festivitats patronals (concerts a la plaça, ball de bot, obres de teatre, sopar a la fresca, etc.).

Enguany (com l'any passat), la festa haurà de reduir-se a una "performance". El 31 de juliol, el grup de joves i el caixer major, abillats amb Epis, recrearan a l'aire lliure la mítica entrada d'es motoret a el 6 Kaires.

*Experiències***Ses Clovelles
PETRA***Elements: clovelles d'ametlla, aigua, dimoni.*

Ses Covelles és una neofesta organitzada per l'associació de joves de Petra, amb la col·laboració de l'Ajuntament, en el marc de les festes patronals de Santa Praxedis (més coneguda pels petrers i petreres com a Pixeris). “Vàrem començar el 2008 un grup de joves que teníem ganes de festes, ja que no hi havia cap festa especialment per nosaltres, només revetla, activitats infantils o per gent gran”, explica Pere Josep Bauçà, un dels organitzadors més veterans. La festa consisteix en una “guerra” de clovelles d'ametlla, mesclades amb aigua, pels carrers del centre del poble.

D'on surt aquesta idea? “Vàrem saber que Petra a principis del segle XX hi havia un local on guardaven clovelles d'ametlla per encalentir calderes, que després va convertir-se en la presó municipal”, explica en Pere Josep. De la unió d'aquestes dues idees (clovelles i voluntat d'alliberament) va néixer la neofesta.

Amb el temps van anar incorporant elements, com l'aparició de la patrona del poble, Santa Pixeris, encarnada en una al·lota del poble al voltant de la qual la gent balla. “La gràcia de les neofestes és que no estan regides per cap protocol, es van afegint i eliminant elements en funció del que li agrada a la gent”, diu en Pere Josep.

Actualment, la festa està molt arrelada al poble, “ningú es planteja que no n'hi hagi, els nins petits estan molt engrescats”, explica en Pere Josep. Quan li demanam sobre el futur d'aquesta celebració, s'arronsa d'esquenes: “el que li doni el poble, pentura d'aquí a 20 anys deixa de tenir sentit”.

Sobre la relació de Ses Clovelles amb les festes més tradicionals, explica que “l'any que vàrem treure la patrona la gent gran estava recelosa, pensaven que ens estàvem enriguent, però tot d'una varen veure que era un reconeixement a les tradicions del poble”. També tenen detractors, que consideren



Fotos: Diario de Mallorca.

que és una festa massificada i que “una tudada d'aigua”.

Enguany, com l'any passat, no hi haurà clovelles pels carrers de Petra. “Jo estic molt orgullós de la responsabilitat dels joves”, explica en Pere Joan, “farem un dinar amb els amics, ens posarem la camiseta de Ses Clovelles i farem un gin tònic”.

Experiències

Sa Revolta VILAFRANCA

Elements: dimonis, caparrots i aigua.

Sa Revolta va començar per les Festes de la Beata de l'any 1990. “Un grup de joves no volia donar per acabades les festes del poble i van decidir allarga-la. El que començà com una broma entre amics, l'any següent ja foren molts més els que s'hi afegiren”, explica na Margalida Garí, qui participa en l'organització des de 2015.

Na Margalida explica així com es desenvolupa la festa: “festa que s'inicia la matinada del dilluns de les Festes de la Beata (darrera setmana de juliol) des de davant la casa del Sus: cas Senyoret. Un pregó dona el sus a la festa que bull amb l'arribada del Dimoni i els caparrots que donen facet arreu de la carretera mentre, entre focs d'artifici, el camió d'aigua fa acte de presència per refrescar els centenars de presents. Es du a terme un recorregut per diferents carrers de la Vila amb la comitiva fins a arribar a la plaça Major. Allà s'hi celebra un peculiar acte de reverència a la festa.

Quan li demanam com s'organitza Sa Revolta any rere any, na Margalida ens conta que es fa a través d'una associació, que li diuen “Obreria de Sa Revolta”, composta per gent molt heterogènia del poble. “En el fons l'organització vol ser representativa de l'esperit del poble que cerca passar-s'ho bé, fer festa i reivindicar Vilafranca. Som la neofesta més antiga de Mallorca i n'estam ben orgullosos de continuar-la”, diu.

L'any passat només varen mantenir la samarreta de la festa i el vídeo promocional. A més, varen fer tota una sèrie d'activitats adaptades al confinament, com convidar a la gent a fer festa des de casa, i, fins i tot, a que la gent engalanàs ca seva amb l'esperit revoltar i vàrem organitzar un concurs telemàtic de preguntes de temàtica vilafranquera. Enguany sembla que la dinàmica serà semblant, tot i que na Margalida adverteix: “dins l'ADN revoltar hi tenim imprès l'art d'improvisar, no descartis que a darrera hora no en facem alguna”.



Fotos cedides per Margalida Garí.

Experiències

Embala't SENCELLES

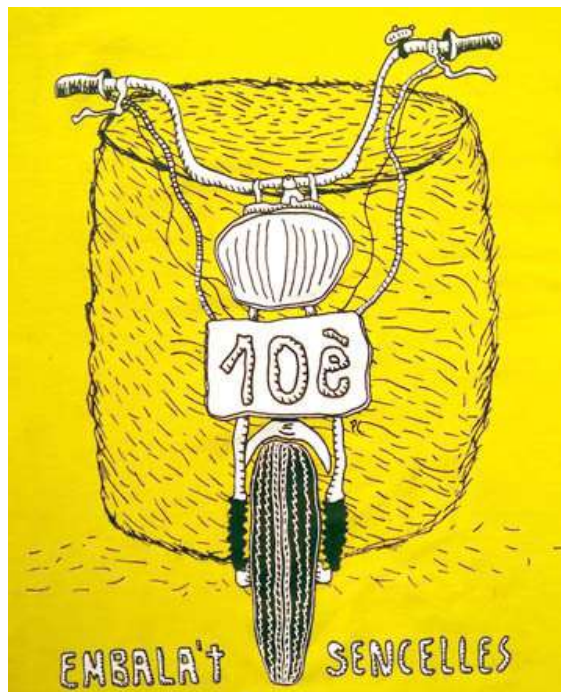
Elements: bales de palla, garbejadors, mobilettes, xeremiers, fideus de roter, aigua.

La posada en marxa de l'Embala't, allà per 2007, va respondre a la necessitat de tenir una festa amb caràcter propi més enllà de les tradicionals. Un grup de joves del poble va decidir revitalitzar les festes patronals i així va sorgir aquesta neofesta.

“La festa de l'Embala't la podríem definir com a un conjunt d'actes de caràcter i identitat popular que es desenvolupen a través d'un protocol el diumenge abans de la Mare de Déu d'agost, el principal la pujada de les bales al poble i posterior guerra de palles”, explica Pere Marc Arrom, un dels membres de la comissió organitzadora.

Entre els símbols més rellevants hi ha molts elements de la identitat pagesa del Pla de Mallorca: les bales, els garbejadors, les camisetes, mocadors, capells, el dinar (fideus de roter), mobilletes, aigua, xeremiers, balls, bauxa i evidentment la palla. La festa es du a terme a la plaça nova de Sencelles.

Per Pere Marc, aquesta festa no ha vingut a substituir les festes tradicionals, sinó a complementar-les. “Crec que la diferència entre aquest tipus de festes resideix en que provenen de grups de joves o associacions del poble independents de les institucions municipals, i que ambdós tipus d'esdeveniments han de conviure en un mateix programa de festes”.



Experiències

Sa Mucada SINEU

Elements: Color rosa, el Much i la Muca, llegenda del Puig de Reig... i molts més elements!

Probablement la neofesta més coneguda, massificada, surrealista i estrambòtica. Xerram amb la presidenta de la Muchal Foundation, Aina Serení, qui fou també Muca dos anys, qui ens explica en què consisteix la festa: “Començam pel matí, ben prest pujant en "Romeria" al puig, on després de fer unes proves per triar el gran invocador de la bèstia i beure una mica de pomada, tots junts invocam el Much. La llegenda del Puig de Reig, conta que, antigament, si feies tres voltes amb la boca plena d'oli, sortia una bèstia de dins la cova. Per això nosaltres, de manera simbòlica estirem una corda amb la boca plena d'oli on simulem els "moros i cristians". Dels que guanyen en seleccionem tres que fan un llançament d'ou de guàtlera amb la boca i el que el tira més enfora és qui farà sonar el corn que farà baixar Lo Gran Much de Reig! Llavors baixam del puig i anam cap a l'ajuntament, on es fa el pregó i el Much convida a la gent a participar de la Mucada de manera cívica i en respecte. Cap al migdia ja tothom va una mica per lliure a dinar i no és fins a les 16 h aproximadament que fem "S'enquëntro", on és Much i sa Muca es troben”.

La mucada és una festa que s'ha vist desbordada per l'afluència massiva de joves d'altres pobles del Pla (i de Palma). La presidenta de la Muchal Foundation ens explica: “La festa sempre havia estat dia 14 d'agost, però degut a les conseqüències que la festa comportava, la vàrem haver de canviar de dia, ja que les macrobotellades, la brutor, la gent ..., no permetien que la resta de festes es duguessin a terme amb normalitat. Ara la celebrem el segon dilluns d'agost". Això fins l'any passat, que com a tot arreu, es varen veure obligats a suspendre la festa. “L'any passat es va fer una Mucada Virtual”, ens explica n'Aina, “durant el dia, a les hores que normalment serien els actes que he explicat abans anàvem penjant vídeos dels anys anteriors, inclús vàrem convidar un pregoner, virtualment.”



Fotos: Dínkola.

Enguany, la Mucada seguirà un format similar al de l'any passat. Mentrestant, el Much i la Muca agafen forces per sortir a desbordar d'alegria rosa els carrers de Sineu, tant de bo el 2022.

L'entrevista

“Les festes que perviuen són les que se saben adaptar als canvis socials”

Gabriel Mayol és regidor de Cultura de l'Ajuntament de Montuïri des de 2019. Aquest historiador montuïrer ha estudiat el fenomen dels cossiers i els dimonis. Parlam amb ell per conèixer més de dos dels elements més distintius de moltes de les festes del Pla de Mallorca.



En què consisteix la tradició dels cossiers a Montuïri?

Hi ha tres dies que surten els cossiers a ballar: el 15, el 23 i el 24 d'agost, dia de Sant Bartomeu, el nostre patró. Surten sis dansadors, una dama i el dimoni. Recorren el poble i s'aturen a cases i establiments comercials que han fet algun donatiu. La figura del dimoni és per mantenir l'ordre i que els cossiers puguin ballar. El dimoni és finalment trepitjat per la dama. Les últimes dècades, el dimoni encaixa també els joves que el provoquen.

Quina és la història dels cossiers de Montuïri?

La primera referència històrica que tenim és del 1750, i sabem que des de llavors mai s'ha interromput la tradició. Altres pobles han

recuperat la tradició que en algun moment es va perdre, com és el cas d'Algaida, Pollença, Manacor i Alaró; i fins i tot a altres pobles ballen els cossiers des de temps molt contemporanis. En aquest sentit, els de Montuïri són els cossiers més antics documentats.

Quins són els elements distintius dels cossiers de Montuïri?

La vestimenta, que sembla que seria del Barroc: calçons de bufa, capell, flors de paper, etc. Cadascuna de les peces de la vestimenta dels cossiers de Montuïri té un nom específic. Per exemple, a la falda se li diu *tonell*, els quadrets que duen són les *reliquies*, la cinta del capell es diu *macada*, etc.



Muntatge: Punt Informatiu.

Quina era la seva funció?

Formaven part de la processó del Corpus. Representaven un element que agradava i, a poc a poc, es va anar incorporant a festes patronals, per solemnitzar-les. A més servien per captar recursos per finançar les festes, acompanyar les autoritats a les funcions religioses i ballaven el dia del patró. Aquestes funcions es mantenen avui en dia.

Un altre protagonista de les festes és el dimoni, que ens pots dir d'aquesta tradició?

A Mallorca hi ha uns 70 dimonis comptabilitzats, molts d'ells, que encara perviuen, a pobles del Pla: Lloret, Petra, Sant Joan, Montuïri, Algaida, etc.

Per què ha agafat tanta força el fenomen dels dimonis?

En l'actualitat som una societat molt laïcitzada i, sobretot, molt abocada a l'oci. Aquests dos factors combinats fan que la figura del dimoni sigui perfecte. A jo m'agrada parlar d'una selecció natural de les festes. Hi ha festes més preparades pels canvis socials, i d'altres que no. Les que no, desapareixen, com per exemple Tots Sants. En canvi Sant Antoni està

en creixement. Actualment estem en un procés de dimonització claríssim. Ara el dimoni és l'autèntic protagonista, és el transgressor, el divertit.

Creus que les neofestes són una amenaça per la pervivència de les festes tradicionals?

Les festes que perviuen són les que se saben adaptar als canvis socials. És una cosa claríssima. Ara es parla molt de les neofestes, com serien el Much de Sineu o l'Embala't de Sencelles... Però les festes tradicionals, o pateixen un procés de neofestització, o moren.

Tornant a Montuïri, com es presenten les festes enguany? Sortiran els cossiers a ballar?

L'any passat vàrem ser l'únic poble on els cossiers varen ballar, en format online, a través d'streaming. No volíem perdre una tradició ininterrompuda des de 1750. Enguany pensàvem que podríem fer alguna cosa semblant al format habitual, però la situació sanitària s'ha complicat les últimes setmanes. Finalment repartim l'espectacle en dues zones diferents amb un aforament de 300 persones en cada actuació. ●

**Algunes de les preguntes recollides formen part d'una entrevista que El Punt Informatiu de Pollença va realitzar a Gabriel Mayol el 12 de gener de 2019.*

Esperit jove, esperit de festa

Sebastià Vicens Prohens, Llubí– Amb aquest títol es va inaugurar el passat 23 de juliol, la ja clàssica exposició que cada any l'Ajuntament de Llubí realitza amb motiu de les Festes de Sant Feliu. Enguany, com s'evidencia en el títol, la temàtica han estat els joves i la festa, dos conceptes que, com expliquen els organitzadors de l'exposició, no es poden separar.

Ja fa uns quants anys que les festes patronals d'aquest poble giren entorn d'una temàtica transversal que s'elegeix premeditadament i que influeix en molts dels actes festius. El consistori elegix aquesta temàtica a partir de propostes que s'han recollit en anys anteriors o perquè hi ha un aspecte social o cultural que es vol posar en valor. Fa quatre anys fou el cinema, fa dos la migració i enguany, ha estat el torn dels joves. Des de l'Ajuntament expliquen que aquest Sant Feliu vol ser un reconeixement a l'esforç que, en general, ha fet la gent jove del municipi. Afirmen que ara que el jovent està essent el centre d'atenció de la crítica dels mitjans per actituds poc responsables, és quan s'ha de reconèixer la predisposició al compliment de les mesures restrictives i l'actitud amb què afronten per segon any consecutiu unes festes descafeïnades. I és que com ens recorda Caterina Gelabert i Joana Prohens, dues de les organitzadores de l'exposició, "molts actes institucionals s'han centrat en el reconeixement de les persones majors o del personal sanitari, però no podem oblidar també que hi ha joves que ja no faran festa de quintades, que no han anat mai a un festival de música o que quan començaven a sortir amb els amics i amigues, tot es va aturar".

Per aquest motiu, a l'exposició s'hi poden veure un conjunt de fotografies i objectes relacionats amb festivitats inventades o mantingudes per la gent jove del poble. Entre altres coses, hi ha exposat un exemplar dels bous de jugueta que s'empren per al



ESPERIT JOVE, ESPERIT DE FESTA!

FESTES DE SANT FELIU 2021

CENTRE CULTURAL SA FARINERA
LLUBÍ

San Fermín llubiner, un Mobylette com el que entra dins el Pub 6 Kaires durant la Festa del Motoret, el caparrot de Madò Munara de la Festa del Siurell o nombroses fotografies d'esdeveniments festius com la carrera de carretons, l'Aplec de Llubineres, el dinar de Gorans, Goranots i Golafres, la gimcana bruta, la Festa de Quintos o la Rua.

Com diu al panell introductori, l'exposició "vol ser un reconeixement a tot l'esforç, compromís i inventiva que ha demostrat la gent jove de Llubí. Tant els d'avui com els d'ahir. Però a més, vol ser un recordatori. No de les festes que hem perdut, sinó de les festes que tornaran".

L'exposició es pot visitar al Centre Cultural Sa Farinera fins dia 2 d'agost. ●

Dones cossieres: reivindicació de justícia

L'any 2018 el ball dels cossiers va ser declarat Festa d'Interès Cultural. Aquell any es podien veure pels carrers de Montuïri veïns i veïnes lluint camisetes a les que es podia llegir: "Montuïreres i montuïrers, cossieres i cossiers", amb el dibuix d'una dona abillada amb la vestimenta típica d'aquesta festivitat. L'acció reivindicativa va generar controvèrsia al poble: modificar una tradició ancestral o adaptar-se als nous temps que demanden igualtat d'oportunitats entre homes i dones?

Redacció El Pla. - El 2018 un col·lectiu de veïnats i veïnades va remetre una carta a l'alcalde Joan Verger (Més) exposant la seva postura que busca «fomentar la riquesa de la tradició, adaptant-la als valors de la societat actual, més oberta i més diversa». Consideraven que «un poble amb actituds i tradicions sexistes, masclistes o racistes és un poble pobre».



Camisetes reivindicatives a l'edició del ball dels cossiers de l'any 2018.
Foto: Diario de Mallorca.

En aquest sentit, apuntaven que «actualment hi ha tradicions que encara reforcen estructures socials de dominació i subordinació de les dones que es contradiuen amb els valors de la nostra societat actual»; afegint que «els gèneres es representen des d'un punt de vista molt tradicional en el qual el protagonisme dels homes es confronta amb la participació passiva de les dones».

Així, «si en un futur volem unes festes més integradores i en les quals les dones puguem participar creiem que és necessari començar a fer visible aquest futur a les nenes que d'aquí a uns anys es podran presentar com cossieres».

Avui dia, la realitat no ha canviat: els sis cossiers, el dimoni, els flabiolers, i, fins i tot la

dama, són representats per homes del poble. La polèmica generada el 2018 va provocar que l'any següent les camisetes no es lluïssin. "La resposta a aquesta reivindicació va ser molt forta i vàrem rebre moltes pressions", explica Apol·lònia Miralles, una de les montuïreres que reclama que les dones puguin participar com a cossieres. "Se'ns va acusar de qüestionar les tradicions, com si reivindicar la participació de les dones fos atemptar contra la festa", es lamenta.

Les dones montuïreres no han pogut mai ballar com a cossieres? Mai no, el 1960 ho varen fer, lluny del seu poble. Així ho recull un article del diari Última Hora del 2016: "Va ser en 1956 quan un grup de joves de Montuïri va participar, a Madrid, del concurs que va



organitzar durant anys la secció femenina de la Falange Espanyola en la secció de Cors i Danses. Montuïri va participar amb la seva agrupació de Cossiers, en aquest cas Cossieres, tot dones. Durant els mesos previs, van aprendre els passos i es van confeccionar els seus propis vestits. A Madrid es van alçar amb el primer premi de ball antic. Era el mes de desembre, als pocs dies, eren rebudes com a grans triomfadores al poble. Allí, en la plaça, van tornar a interpretar els balls. Va ser la seva única actuació”.

Elecció discriminatòria?

Com és el protocol de nomenament dels cossiers? Es trien aproximadament cada 15 anys el grup de nins (de 13 anys) a qui es convidarà a ser cossiers, enviant una carta a casa seva. La carta s'envia als nins, no a les nines. “El missatge que es dona a les nines i joves montuïreres és que elles no tenen dret a ser protagonistes de la festa, només a aplaudir i planxar les camises dels cossiers”, adverteix n'Apol·lònia.

“Moltes al·lotes d'ara no s'atreveixen a reivindicar la seva participació, perquè comporta un estigma”, explica, “se les acusa de contribuir a destruir l'autenticitat de la festa i es diu que les dones no poden botar com els

homes. Això no té sentit! No han vist mai dansa contemporània?”.

Per aquesta montuïrera, aquesta pràctica excloent atempta contra la normativa que garanteix l'accés de les dones a les festes i tradicions populars a nivell autonòmic, estatal i, fins i tot, europeu. “Ens vàrem reunir amb el batle i el regidor de Cultura, ens varen acompanyar dues regidores que ens donaven

suport”, explica Apol·lònia, “i ens varen dir que no passàssim pena, però que no era el moment”. L'IBDona les va ajudar a fer al·legacions al reglament dels cossiers a l'Ajuntament, demanant incloure la perspectiva de gènere i a no utilitzar el masculí genèric, però no hi ha hagut resposta.

L'actual regidor de Cultura, Gabriel Mayol, en ser demanat sobre el tema, afirma: “Estic convençut que al proper recanvi de cossiers, les dones hi seran presents. Ara tenim la tasca que les nines que els toqui se sentin acompanyades i encoratjades a assumir-hi, que es vegi com un fet natural”.

A la festa d'Es Motoret a Llubí tampoc hi participen les dones com a “caixeres senyores”. Com que l'elecció de qui ostenta aquest títol (“amb un valor simbòlic important, la gent li fa cas i té la consideració del poble”, explica l'antropòleg Sebastià Vicens) es pren a l'Aplec de Gorans, Goranots i Golafres, on participen les penyes masculines del poble, el caixer senyor sempre ha estat un home. Des de fa uns anys, les dones van inventar un dinar paral·lel, l'Aplec de Llubineres. “Tot semblava indicar que es reivindicaria una figura femenina per apoderar-se d'aquesta festa, però no va ser així”, explica Sebastià Vicens, “no obstant, les dones llubineres es senten molt seva la festa d'Es Motoret”.



NOTÍCIES DEL PLA

Algaida

L'Ajuntament invertirà 150.000 € en propostes dels pressuposts participatius

Es Saig, 27/07/2021. - Un cop fetes les votacions als projectes presentats per la ciutadania en el procés dels pressuposts participatius de 2021, finalment l'Ajuntament d'Algaida executarà fins a 12 projectes que comptaran amb un pressupost que rondarà els 150.000 €.

Es duran a terme cinc propostes a Algaida (jocs a l'escola, conversió a espai per a vianants de la plaça, parc de cal·listènia i renovació del parc infantil), tres a Pina (estudi de carrils bici per connectar Pina i Algaida, equipament pel Casal de Joves i parc de cal·listènia) i quatre a Randa (millora i ampliació del parc infantil, papereres per cans, declarar Randa lliure de renous i prohibició d'aparcar al carrer de sa font).



Arianv

L'Ajuntament llança APP

Una eina pensada per unificar tot el contingut a un mateix espai i facilitar a la gent l'accés a informació rellevant del poble, d'una manera pràctica i senzilla.

L'App està lligada als diferents canals oficials, com són la pàgina Web i les Xarxes Socials. "Podeu accedir a l'actualitat, esdeveniments, documentació, transports, telèfons, incidències, festes locals... i més", ha compartit Joan Ribot, batle d'Arianv, a les seves xarxes socials.



Costitx

Grans inversions per a la recuperació

UH, 26/07/2021. - Amb obres per import d'un milió d'euros i 24 projectes en curs, Costitx afronta un any clau per a la reactivació econòmica i social. A les partides dedicades a l'atenció als problemes derivats de la pandèmia s'unirà durant 2021 la posada en marxa d'un total de 24 projectes, una xifra molt significativa per a un municipi petit com Costitx. El més significatiu serà la inversió en la zona esportiva de Es Colomer, que suposarà la creació d'una pista de futbol sala homologada i zones per a la pràctica de l'skate o el paddle. L'import total d'aquestes obres ascendirà a 400.000 euros.



Maria de la Salut

Tot a punt per al festival Eima



El festival cultural Eima 2021 que arriba a la seva sisena edició, tindrà lloc entre el 1 i el 6 d'agost. Un any més el camp Deulosal, a les afores del poble, acollirà diferents presentacions de creació artística. A més, el dia 4, tindrà lloc a Ca Ses Monges una trobada

professional entre programadors, on es presentarà un mapa de la dansa a Catalunya a través d'experiències viscudes. Es presentaran les diferents estratègies per millorar les condicions de treball de creadors, companyies, col·lectius i plataformes per tal d'afavorir la contractació o exhibició de la dansa a Catalunya.

Llubí

L'Ajuntament revisa una llicència d'obra que es va atorgar fa 18 anys



Aquest xalet sobre el qual se centren les sospites d'il·legalitat està situat en l'avinguda Son Marget, a Llubí. La ex-batlessa va aprovar el final del projecte malgrat dos informes tècnics contraris, que assenyalaven les irregularitats detectades. Després de la denúncia recent d'un veí, s'ha descobert aquesta suposada irregularitat.

Petra

Festes de Santa Praxedis



Malgrat la situació, i complint amb totes les mesures sanitàries, han tingut lloc diferents activitats per commemorar a la patrona del poble. Concerts, espectacles infantils, activitats esportives, dansa, etc. han entretingut petrers i petreres durant el mes de juliol.

Porreres

Prioritzen despesa social



UH, 19/07/2021.-La moderació és la premissa de les inversions i projectes per a aquest 2021 a Porreres. D'aquesta manera els pressupostos de la localitat es desenvolupen en diversos eixos, com són la ja esmentada mesura en les despeses, el reforç de la protecció social, el manteniment i equipament de l'espai públic, la congelació de la pressió fiscal i la reducció de l'endeutament.

Lloret de Vistalegre

Un any d'inversions milionaries

UH, 12/07/2021.- El poble executarà projectes de millora i rehabilitació per valor de més de 2 milions d'euros, però sempre amb la promoció del producte local per davant en tots els sectors productius. Això es percep com la clau de la recuperació des del consistori.

Lloret viurà durant aquest any 2021 la major inversió en obra pública de tota la seva història. El desemborsament suposarà més de dos milions d'euros repartits en diversos treballs de rehabilitació i millora. S'ha procedit per exemple a la reforma integral i ampliació de la casa

consistorial, així com de la biblioteca municipal. El Convent dels Dominics, que es podria qualificar com el més important patrimoni històric del poble està sent rehabilitat per a retornar-li la seva esplendor. La inversió en aquest immoble superarà el milió cent mil euros.



Montuïri

S'inaugura nou Arxiu Municipal

El passat 23 de juliol es va inaugurar el nou Arxiu Municipal de Montuïri, situat a Ca ses Monges. "Una passa important en la conservació del patrimoni documental montuïrer", va compartir el consistori a xarxes socials.

Les noves dependències reuneixen unes condicions òptimes d'aïllament, climatització i emmagatzematge per a la bona conservació del fons documental.

Amb una jornada de portes obertes, els veïns de la localitat van poder conèixer el notable canvi que ha realitzat l'arxiu i és que fins ara l'antiga seu no reunia les condicions adequades.



Sineu

Aposta pel producte local



UH, 19/07/2021.- Sineu té prevista la realització al llarg de tot 2021 d'una llarga sèrie de projectes i inversions que consolidaran les millores ja iniciades amb anterioritat a la pandèmia i procuraran injectar en el municipi una font d'activitat econòmica per a la seva reactivació. L'obra pública és un eix important i s'emporta gran part de les inversions.

Els pressupostos del consistori per a enguany ascendeixen a un total de 3.152.100,46 euros, la qual cosa suposa un augment de 424.000 euros respecte a l'any anterior. En aquests comptes s'inclou una partida de més de 90.000 euros –entre fons municipals, insulars i autonòmics– per a ajudes directes als sectors productius del poble, afectats per la crisi sanitària.

Santa Eugènia

Torna la Mostra d'Arts Escèniques



La nova edició de la Mostra d'Arts Escèniques de Santa Eugènia ha comptat sis espectacles varen omplir el poble de música, dansa, circ o poesia entre el 15 i el 18 de juliol.

Sant Joan

Es presenta el segon volum del Calendari Folkloric



L'església parroquial de Sant Joan ha estat l'escenari escollit per presentar el segon volum del Calendari Folkloric de Rafael Ginard, dedicat a l'estiu. A la presentació varen participar la consellera de Cultura, Bel Busquets; el batle de Sant Joan, Francesc Mestre; els curadors dels textos, Andreu Ramis i Miquel Sbert; l'il·lustrador Toni Galmés i l'editor de Saïm Edicions, Tolo Albertí.

Sencelles

L'Ajuntament convida al poble a dissenyar el seu futur



A través d'un anunci a xarxes socials el consistori ha convocat a "totes les persones i entitats que formen part del municipi a dissenyar el futur de Sencelles a través d'un procés participatiu ampli

que es durà a terme entre 2021 i 2022". Per això demanen que s'ompli una enquesta online per què els veïns i veïnes donin la seva opinió sobre qualsevol qüestió d'interès per al poble: salut, alimentació, ocupació, urbanisme, sostenibilitat, educació, inclusió, participació...

Vilafranca de Bonany

La Beata, indecisa!



Un ample programa ha tingut lloc durant el mes de juliol amb activitats per a totes les edats, sopars-concerts i activitats d'aproximació als elements culturals de la festa. "I és que la

CULTURA és la RAÓ de la festa. I la raó, és el seny... per tant, gaudiu la festa, ara més que mai, amb seny", deia l'Ajuntament a les seves xarxes quan va fer públic el programa.



Ullastres, jugadors i el dia s'allarga

Faig una volta p'Es Montagut cap al puig des Càrritx on el meu fill fa neteja d'ullastres que havien envaït i convertit un bocí amb una selva. Pas per devora cal Compare. L'amo en Ramon Sabater tenia un bocí per devers Cal Compare i hi tenia conills de rata, fins que un dia se'n va afartar i els va obrir ses gàbies i amb unes escorrejades els va acompanyar fins a sa carretera de Petra; passaren uns mesos i encara en veia qualcun. Ara a la gent li faria oi menjar conill de rata. He pensat amb el sen Jordi Garbella que tenia un bocinet just devora el d'en Ramon Sabater i hi tenia animalets: dues ànneres, quatre gallines, conills... res, això. Idò un dia li demanaren: "Que tens molts d'animals?" diu "Sí, moltes rates hi tenc!" "Que te pareix, era lo que hi havia més! Tenia un fill, pobret, que si ara ho he de dir amb bones paraules o no li sobrava res o li faltava un poc... m'enteneu? Se va morir abans de son pare, el bon jesuset el se'n va dur quan tocava, el sen Jordi patia molt per com quedaria es fill si se moria abans".

Trob en Miquel Romagué, amb ell solíem jugar a escambrí i quan li tocava tirar a ell, s'ho pensava, i s'ho pensava, i s'ho tornava a pensar fins que l'amo en Toni Goixó li deia: "Es pardal Joan, què penses? Només tens tres cartes, tira'n una!" "Me costa decidir-me", deia, "saps què passa? Jo he jugat molt i he perdut molts de doblers, i m'agrada pensar-ho, un pic a ca

l'amo en Toni Frontera (que sempre deia 'A can Frontera, si no hi ha l'amo, hi ha sa cuinera') perquè tenia un restaurant i ell sempre estava assegut a la taula de joc. Allà un dia mos va agafar sa Guàrdia Civil i a jo me va tocar declarar després d'una dona que també l'havien agafada. El jutge que per cert era don Francisco, aquell que va tornar la seva dona quan ja no li servia, li va demanar: "Profesión?" I ella que era grossa com un armari de tres cossos va respondre: "Putà!" El jutge se va mirar l'escriptent i li va dir: "Ponga de Vida Alegre!" Era molt fi don Francisco i dolent com una esgarrinxada. Jo solia fer de xofer de l'amo en Francesc Tibles. Anava amb dos gaiatos i un pic, a n'Es Pinaró, cridaren: "Ve sa Guàrdia Civil!" I tothom escampà. I ell quedà tot sol i digué al cabo: "fa una estona hi havia molta gent!" Com un altre pic que a una timba devers Felanitx, el me vaig carregar i el vaig dur dins sa païssa i sa Guàrdia Civil -allò ja devia tenir ple- no hi va entrar. Esperarem i tornarem cap a la vila i l'amo en Francesc me va demanar que li deixàs doblers que ja ho havia perdut tot. Li vaig deixar 100.000 pessetes amb la condició de que les m'havia de tornar l'endemà. Anàrem a Sineu a Can Boldrà i ho va tornar a perdre tot. Però l'endemà me va tornar tots els doblers, els havia manllevat a n'en Barrotes d'Inca. A n'en Barrotes li pegà un atac de feridura i es va morir i no va cobrar. Jo a n'en Barrotes l'he vist perdre un milió de

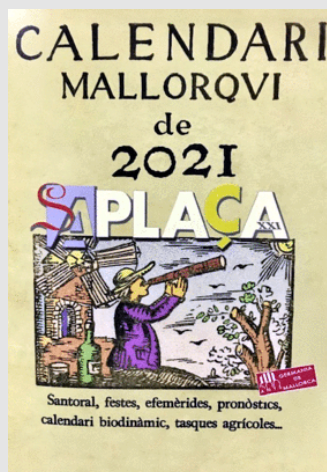
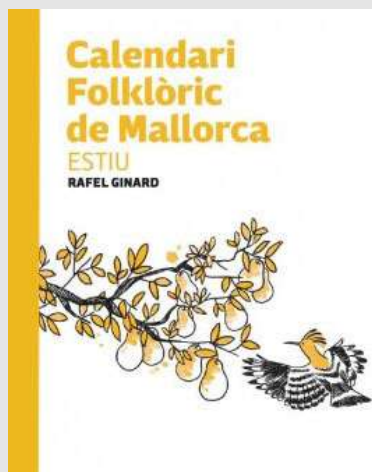
pessetes i treurer-se unes escriptures d'unes terres devers Xorriego i perdre-les, les hi guanyaren dos germans forasters que feien de constructors... i coses com aquestes. Els mallorquins d'un temps eren molt jugadors! Més que ara! Però vaja tot això que jo te cont és del temps del rei Herodes!”

“Puix parla català, vejам que diu!” Això, que un contertulià atribuïa al rei En Jaume, no és més que una frase que Joan Fuster s'inventà, capgirant-la d'una que apareixia a un vers d'un sonet escrit pel caputxí Ciril Bofill l'any 1609 que deia : “Puix que parla en català, Déu li'n do gloria”. Això pensava mentre m'asseia al cafè on a més dels habituals del dematí, el pintor, el taxista, el guixaire...que se barrinaven unes bones xíqueres de cervesa, tota l'altre gent no parla mallorquí: hem desvestit un sant per vestir-ne un altre! N'arriba un, que és extern, i en Gaspar Portell, que el coneix i sap d'on és, li enfloca: “L'amo, que sou de Sineu? / I com ho heu conegut? / Si teniu es cul pelut / el teniu germà des meu!” “Vltros sou dolents” replica el sineuer “pegau a s'os de sa cama!”. “Tu... i aquella tia vostra que vivia per la Vila?” “Se va morir” diu el sineuer. “I que no vos va deixar res?” “Sí” diu “mos va deixar vius! Què ho trobes poc?”

Horabaixenc, de tornada de la pujada al puig d'en Baldiri, veig que els sembrats ja tornen rossos, mir Sa Bastida -una de les grans possessions del terme- ara convertida en hotel rural de luxe, parlam dels nostres néts... i quan ja ens acostam al poble, encara fa claror i és tard, no de bades ja ha passat Sant Joan, amb la nit més curta i el dia més gran. És ver, l'any ha fet el seu cicle que començà per Nadal quan el dia s'allargà una passa de gall. “Per Nadal una passa de gall. / Per sant Esteve una passa de llebre. / Per Any Nou una passa de bou. / Pels Reis una passa de vells. / Per sant Julià una passa de milà. / Per sant Antoni una passa de dimoni. / Per sant Sebastià una passa de ca. / Per sant Agnès, una hora més. / Per la Candelera, una hora entera. / Per santa Maria, una hora i mitja cada dia. / Per sant Blai, una passa de cavall. / Per sant Maties, son iguals les nits i els dies. / Per sant Joan, el dia més gran. / Per sant Pere, el dia es fa enrere. / Per la mare de Déu d'Agost, a les set ja es fosc. / Per sant Narcís, de sis a sis. / Passat Tots Sants, els dies són germans”. I coses com aquestes...

Ressenya

Llibres amb pàgines de tires de paperins



Tenim ganes de festa. Les mesures sanitàries que ja fa més d'un any que trastoquen la nostra vida social possiblement han fet incrementar aquestes ganes, però el cert és que les tindriem igualment. És així de simple. L'estiu i les festes són un tàndem inseparable a la cultura popular mallorquina, com queda ben palès al *Calendari folkloric de Mallorca: Estiu* (Saïm Edicions, 2021). En aquest segon volum (després del de tardor) a cura d'Andreu Ramis i Miquel Sbert, i amb il·lustracions de Toni Galmés, podem gaudir de les detallades descripcions que Rafel Ginard feia de les festes d'estiu: "els siurells, els foguerons i el culte al foc, els gelaters, els balls de pagès, els instruments populars o les corregudes prenen un protagonisme evident al llarg d'aquestes mesades."

Un estiu que arrenca amb la revetlla de sant Joan i que continua amb sant Pere, sant Marçal, la Mare de Déu del Carme, santa Margalida, sant Jaume, la Mare de Déu d'agost, sant Roc, sant Bernat, sant Bartomeu... Si se'ns complica seguir el ritme, el *Calendari Mallorquí de Sa Plaça* ens ajudarà a organitzar-nos. En aquesta publicació que s'edita anualment, trobam tota la informació referent al santoral, efemèrides, tasques agrícoles, etc., el que la converteix en un recull essencial de la tradició popular mallorquina.

Però, quant de temps ha de passar per entrar a formar part del santuari de les antigues tradicions? Aquesta és la pregunta que es fa (i que tracta de respondre) l'antropòleg Marcel Pich al llibre *Les neofestes a Mallorca*. Gimcanes, senyeres, déus pagans i mobylettes (Lleonard Muntaner, 2019). Les neofestes, com explica Antoni Vives al pròleg del llibre, són "rituals de nova creació que s'han inserit en el programa tradicional, renovant les festes i fent perdurar la celebració de la identitat local". La majoria d'aquestes neofestes commemoren el passat preturístic de l'illa i s'identifiquen amb la pagesia anterior al boom dels anys seixanta. I ho fan parodiant els Sanfermins i l'Oktoberfest, amb Son Gokus i Pikachus, amb faraones i dimonis... O reinterpretant les festes de Ciutadella, convertint avel·lanes en ametlles o garroves i transformant els cavalls en mobylettes.

Segons Pich, les neofestes, en realitat, no són res més que les festes populars de tota la vida. Unes celebracions populars que es troben en una reinvenició i adaptació constant, de les quals les festes actuals són possiblement un estadi més en aquesta "renovació anual dels vincles d'amistat i lleialtat entre veïnades i veïnats". El llibre de Marcel Pich va ser el resultat d'un treball de camp intensiu al llarg de l'estiu de 2017. Enguany sembla que encara hauríem de viure unes festes condicionades però farem, això sí, per renovar els vincles amb més intensitat que mai.



MITJANS LOCALS

Al Pla de Mallorca existeixen publicacions de caràcter local i periodicitat variable que tracten l'actualitat dels diferents municipis.

Clicant al seu logo podeu anar a les seves webs o xarxes socials.

Posa't en contacte amb nosaltres si vols afegir el teu mitjà a aquesta secció.

essaig.cat

Algaida, Pina i Randa



Algaida



Porreres



Porreres



Maria de la Salut



Sencelles



Sant Joan



Sineu

SERRA MAMERRA

Petra



Sa Pobla



Montuïri